

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยกับชุมชนเมือง

มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน นอกจากจะมีหน้าที่โดยตรงด้านการเรียนการสอนแล้ว ยังมีบทบาทในการเป็นแหล่งความรู้ ตลอดจนค้นคว้าวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางด้านวิชาการและให้บริการแก่สังคมแสวงหาวิธีการใหม่ๆ ที่จะช่วยแก้ปัญหาในสังคมนั้นๆ การที่มหาวิทยาลัยไปตั้งอยู่ในชุมชนใด ย่อมมีความสัมพันธ์และมีผลต่อความเปลี่ยนแปลงในบริเวณนั้นเช่นเดียวกับ

George Gnash¹ กล่าวถึงความเกี่ยวข้องกันระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนเมือง โดยมีแนวคิดที่ว่า มหาวิทยาลัยจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนได้ 3 ทาง คือ

1. ในฐานะที่เป็นเพื่อนบ้านและพลเมืองผู้หนึ่ง ด้วยการพยายามที่จะสร้างและปรับปรุงบริเวณใกล้เคียงมหาวิทยาลัย
2. ในฐานะที่เป็นผู้ช่วยแก้วิกฤตการณ์ในตัวเมือง คือการให้บริการต่างๆ และงานทางการวิจัย
3. ในฐานะที่ดีคือการทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม

Richard P. Dober² มีความคิดว่า มหาวิทยาลัยจะทำให้ชุมชนรอบมหาวิทยาลัยมีการเปลี่ยนแปลง เช่นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ เกิดความต้องการที่อยู่อาศัย (Housing) แบบต่าง ๆ อันเป็นผลจากความพอใจและรายได้ของคนทำงานในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ คนเหล่านี้จะมาซื้อสินค้าบริการ ซึ่งจะเป็นผลต่อการใช้ที่ดิน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในชุมชน ต่อมาชุมชนนั้นจะขยายตัวในพื้นที่และมีความหนาแน่นขึ้น ถ้าคุณภาพทางการศึกษาสูงขึ้น โดยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอาจดึงดูดให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ ๆ และบริการ เฉพาะอย่างที่มีสัมพันธ์กับการวิจัยและพัฒนาภาค เกิดการบริการใหม่ ๆ ขึ้นซึ่งจะกระตุ้นให้บริเวณโดยรอบได้รับการปรับปรุงไปด้วย

จากแนวความคิดดังกล่าวอาจสรุปได้ว่ามหาวิทยาลัยนอกจากมีหน้าที่โดยตรงด้านการเรียนการสอนแล้ว ยังมีบทบาทเป็นแหล่งความรู้ การค้นคว้าวิจัยเพื่อความก้าวหน้าและการให้บริการแก่สังคมแล้ว ทำให้เกิดผลทางกายภาพต่อชุมชนนั้นด้วย คือ มีการเพิ่มขึ้นของประชากร มีแหล่งอำนวยความสะดวกและบริการ

¹ George Gnash . Woldolf ,Dan,Robert E. มหาวิทยาลัยกับชุมชนเมือง แปลโดย อับสร ทรัพย์อันและคนอื่นๆ . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2510

² Richard p. Dober. Campus planning, U.S.A. : Washington, 1963.

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัย

Brain Goodal³ กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกที่อยู่อาศัย ว่าผู้อาศัยจะพิจารณาคุณสมบัติของที่อยู่อาศัย 3 ประการคือ

1. ลักษณะของบ้าน ได้แก่ ความเก่าใหม่ของบ้าน ขนาดของบ้านที่เหมาะสมกับขนาดของครอบครัว และคุณสมบัติส่วนประกอบภายในบ้าน
2. ลักษณะชุมชน ผู้อยู่อาศัยมักจะเลือกบริเวณที่อยู่อาศัยที่มีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เหมือนกับชุมชนของตนเอง
3. ความสัมพันธ์ของที่ตั้งนั้น ๆ กับพื้นที่โดยรอบ ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งงาน ย่านการค้า จุดสาธารณะ และการติดต่อสัมพันธ์กับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

Brain J.L. Bery and Frank E Horton⁴ ได้เสนอว่าปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดการเลือกที่อยู่อาศัยมี 3 ประการ คือ 1. ราคาหรือค่าน้ำที่หักภาษี 2. ชนิดของที่พักอาศัย 3. ที่ตั้งของที่พักอาศัย

Jay Siegel⁵ ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกที่อยู่อาศัยว่ามีปัจจัย 3 ประการคือ

1. ความสะดวกในการเข้าถึง
2. คุณภาพของสิ่งแวดล้อม เช่น ลักษณะทางสังคมของชุมชน สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ บริการสาธารณะสำหรับชุมชน ความพึงพอใจที่ได้รับจากที่ตั้งนั้น เป็นต้น
3. ลักษณะที่ดินที่ใช้ในการปลูกบ้านและทำนตที่ตั้ง

William Alonso⁶ กล่าวว่า การเลือกบริเวณที่อยู่อาศัยในเมืองมีความสัมพันธ์กับราคาที่ดิน กล่าวคือ บริเวณใจกลางเมือง ราคาที่ดินจะสูงกว่าบริเวณอื่น ๆ ดังนั้น การสร้างที่อยู่อาศัยในเมืองจึงจำเป็นต้องลงทุนสูง ในขณะที่บริเวณนอกเมืองราคาที่ดินจะต่ำลง ๆ ลดลง ตามระยะทางที่ห่างออกไปจากตัวเมือง ทำให้การลงทุนด้านที่อยู่อาศัยลดลงด้วย แต่ราคาที่ดินยังผันแปรกับค่าขนส่งคือระยะทางไกล ราคาที่ดินถูกลงก็จริง แต่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูงขึ้น ดังนั้นผู้ที่มีรายได้สูงย่อมมีโอกาสเลือกที่อยู่อาศัยนอกเมือง ขณะที่ผู้ที่มีรายได้ต่ำต้องอาศัยแออัดในเมือง Alonso ได้กล่าวสรุปว่าการเลือกบริเวณที่อยู่อาศัย ควรพิจารณาปัจจัย 3 ประการคือ

³ Brain Goodall. *The Economic of Urban Areas*. (Oxford : Pergaman Press, 1972). p.151-161

⁴ Brain J.L. Bery and Frank E Horton (Murphy 1975 : 435). RE. *The American city : An urban geography 2nd ec.* New York : MC-Grawhill, 1975.p.435

⁵ Hirsch 1973 : 56-67 อ้างใน ปราโมทย์ สรรเพชรศิริ, "การศึกษาความต้องการและความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัยและที่ทำงานของผู้ที่ทำงานย่านสีลม" (วิทยานิพนธ์ สาขาเคหการ,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า14

⁶ William Alonso. (Murphy 1975 : 435). RE *The American city : An urban geography 2nd ec.* New York : Mc-Grawhill, 1975.

1. ราคาของที่พักอาศัยซึ่งสัมพันธ์กับรายได้และความสามารถในการจ่ายสำหรับที่อยู่อาศัยนั้น
2. รูปแบบของที่อยู่อาศัย ที่ก่อให้เกิดความพอใจแก่ผู้อยู่อาศัย ซึ่งจะสัมพันธ์กับขนาดครอบครัวและสถานภาพสมรสด้วย
3. ที่ตั้งของที่อยู่อาศัยจะสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และระยะห่างจากที่ทำงาน ซึ่งได้แก่ ลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่นั้น ๆ

Wingo⁷ ได้ให้ความสำคัญต่อการเดินทางมากที่สุด เนื่องจากได้ศึกษาพบว่ามิครวเรือนที่ย้ายที่อยู่อาศัยเข้าสู่แห่งงานเป็นจำนวนมาก เพราะต้องการความสะดวกและลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง จนกระทั่งพบแหล่งทำเลที่ตั้งใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ Goodal (1975) ที่มีความเห็นว่า การเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยนั้นจะต้องมีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งบริการต่าง ๆ โดยเฉพาะใกล้แหล่งงานและใกล้โรงเรียนของบุตรหลาน โดยควรจะมีที่ตั้งอยู่ติดถนนสายสำคัญหรือสถานีรถไฟ ซึ่งจะมีความได้เปรียบในเส้นทางเข้ามากว่าที่ตั้งที่อยู่ห่างจากสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเหล่านี้

Needham⁸ มีความเห็นว่าเหตุผลในการรวมตัวของย่านพักอาศัยเกิดขึ้นจาก ประการที่หนึ่ง ความสะดวกในการเข้าถึง (Accessibility) ทำให้ผู้อยู่อาศัยมีความสะดวกในการเดินทางไปทำงาน ศึกษา จับจ่ายซื้อของ และติดต่อธุรกิจ ทำให้ย่านพักอาศัย จับตัวตามแนวเส้นทางคมนาคม และกระจายตัวรอบ ๆ ศูนย์กลางธุรกิจ ร้านค้า ที่ทำงาน และสถานศึกษา ประการที่สอง การประหยัดค่าใช้จ่ายภายนอก (External Economics) การจับตัวดังกล่าวมีผลทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายเรื่องการใช้บริการสาธารณูปโภคของการเมืองได้

Siegel⁹ ให้ความเห็นว่าทางเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัย ต้องพิจารณาถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ลักษณะด้านสังคมของชุมชน สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การบริการทางสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ในขณะที่ Buttan (1976) เสนอว่าองค์ประกอบในการเลือกบริเวณที่พักอาศัยประการหนึ่ง คือ นอกเหนือจากความจำเป็นที่ต้องมีสิ่งแวดล้อมที่ดีแล้ว ความรู้สึกสนิทสนมกันเพื่อนบ้านก็เป็นสิ่งสำคัญด้วยเช่นกัน

K.J. Buttan¹⁰ ได้เสนอแนวความคิดในการเลือกที่ตั้งของที่พักอาศัยที่ดีว่า ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ดี และขึ้นอยู่กับความรู้สึกสนิทสนมกันเพื่อนบ้าน

⁷ Lowdow Wingo. In *Transportation and Urban Land*. Washington D.C. Resource for the Fulfillment. New York : Praeter, 1969.

⁸ Barrie Needham. *How Cities Work* (London : Pergamon Press, 1977). pp. 101-106.

⁹ Siegel 1970 อ้างในปอนด์ คงวิโรจน์, "การศึกษามเปรียบเทียบความพึงพอใจอาคารชุดสำหรับผู้มีรายได้น้อยระหว่างรัฐและเอกชน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเคหการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 29

¹⁰ K.J. Buttan. *Urban Economics*, (London : Macmillan Press, 1976), p.46-47.

Goodal¹¹ กล่าวว่าบริการบริการสาธารณสุขโลกและสาธารณสุขการในเมืองที่ไม่เท่าเทียมกัน จะมีผลต่อการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้สูง และการบริการสาธารณสุขพื้นฐานต่าง ๆ นี้จะเป็นตัวทำให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะย่านชานเมือง และ Claire (1973) มีความเห็นสนับสนุนว่าการเลือกทำเลที่ตั้งที่อยู่อาศัยที่ดีควรมีแหล่งสาธารณสุขโลก และสาธารณสุขการที่อำนวยความสะดวกแก่ชุมชน นอกเหนือจากมีสภาพแวดล้อมที่ดีและสะดวกในการเดินทางแล้ว

จากแนวความคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าการเลือกที่พักอาศัยของนิสิตควรพิจารณาปัจจัยต่างๆ ได้แก่

1. ความสะดวกในการเข้าถึง คำนึงถึงทำเลที่ตั้งของที่พักอาศัย การเดินทางไปยังแหล่งงาน
2. สภาพแวดล้อมของที่พัก ทั้งภายในที่พักและภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมในชุมชน
3. สาธารณูปโภคและบริการต่างๆที่พักอาศัยและชุมชนที่ดีควรมีบริการและตั้งอำนวยความสะดวกแก่ที่พัก
4. ราคาที่พักอาศัยเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกมีความสัมพันธ์กับรายได้ของผู้อาศัย

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของที่พักอาศัย

Abemethy, James J. (1970)¹² ศึกษาถึงพื้นฐานของความต้องการทางด้านจิตใจวิทาทางสังคมของมนุษย์ แล้วนำเอาแนวความคิดและทฤษฎีต่างๆ มาใช้ในงานออกแบบสรุปเป็นหัวข้อ ได้ดังนี้ คือ

- ก. ความเป็นสังคม (Community) ควรออกแบบให้มีสถานที่สำหรับการพบปะกันบ้างของกลุ่มผู้อยู่อาศัย เพื่อสร้างความสัมพันธ์และสังคมที่ดี
- ข. ความเป็นส่วนตัว (Privacy) เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงความสงบและเงียบเป็นสิ่งที่ผู้อยู่อาศัยต้องการอย่างยิ่ง ห้องพักอาศัยควรออกแบบให้มีมุมมองที่ดีและมีความเป็นส่วนตัวด้วย
- ค. ความปลอดภัย (Security) การอยู่อาศัยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในด้านต่าง ๆ ทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น การแยกการสัญจรของคนและรถออกจากกัน การมีอุปกรณ์รักษาความปลอดภัย เช่น ทีวีวงจรปิด ขามรักษาการณ์ 24 ชม. เป็นต้น
- ง. การควบคุมเสียง (Noise Control) ควรควบคุมเสียงเพื่อให้สัมพันธ์กับความเป็นส่วนตัว มีเสียงรบกวนจากภายในและภายนอกโครงการ เช่น เสียงจากห้องเครื่องลิฟต์ เสียงขบเหล็กในช่องทิ้งขยะ เสียงรบกวนจากการจราจร เป็นต้น

¹¹ Brian Goodal ,อ้างแล้วในหน้า 2

¹² Abemethy, James J(1970) อ้างใน ปณต คงวิโรจน์ การเปรียบเทียบความพึงพอใจของอาคารชุดราคาถูกระหว่างรัฐและเอกชน หน้า 34.

จากการศึกษาของนอร์ครอส¹³ กล่าวว่า ความหนาแน่นมีผลต่อความพอใจของผู้อยู่อาศัย โดยเมื่อความหนาแน่นน้อยลง ความพอใจก็จะเพิ่มขึ้น และเรย์โนลด์ส (Reynolds, Friedman and others, 1978) ก็สรุปผลในการศึกษาของชาวในแบบเดียวกัน

เบคเกอร์¹⁴ พบว่าความเป็นส่วนตัวเป็นลักษณะทางกายภาพที่สำคัญต่อความพอใจ รองจากความใหม่และความสะอาด ส่วนเบคค์ (Beck, 1974) พบว่า สำหรับครอบครัวที่มีเด็กอายุมากกว่า 16 ปีผู้อยู่อาศัยต้องการความเป็นส่วนตัวมาก

Walpert¹⁵ ได้นำเอาทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในลักษณะที่เห็นว่าการกระทำทุกอย่างที่เกิดขึ้นเป็นผลของการคิดแบบเป็นขั้นตอน และเป็นเหตุผลมาอธิบายพฤติกรรมการย้ายถิ่นว่าการย้ายถิ่นของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการย้ายไปยังบริเวณใกล้เคียง หรือบริเวณที่อยู่ในระยะทางเดินทางไกลเป็นการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมโดยมีกลไกอย่างหนึ่งที่บุคคลจำเป็นต้องใช้ในการตัดสินใจ ซึ่งคือการประเมินผลของสถานะชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ว่าสามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของตน และทำให้ตนพอใจได้หรือไม่เพียงพอ ถ้าผลประเมินเป็นลบ มนุษย์ก็จะหาวิธีการที่จะทำให้ตนเองพอใจขึ้นมาโดยอาจจะพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีนั้นด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน

ธงชัย สวัสดิการ¹⁶ ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจของผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนเมือง พบว่า สำหรับประเทศไทยแล้ว โดยทั่วไปปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ที่อยู่อาศัยต่อสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป คือ ความพอใจต่อสภาพแวดล้อมชุมชน ความพอใจต่อสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ ความพอใจต่อที่ตั้ง ความสะดวกในการติดต่อชุมชน ความพอใจต่อสภาพแวดล้อม ในหน่วยที่พักอาศัยและความพอใจต่อเพื่อนบ้าน โดยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญที่สุด คือ ความพอใจต่อสภาพแวดล้อมชุมชน รองลงมา ได้แก่ ความพอใจต่อสภาพแวดล้อมในหน่วยที่พักอาศัย ที่ตั้ง และความสะดวกในการติดต่อชุมชน บริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และความพอใจต่อเพื่อนบ้านตามลำดับ

ธงชัย กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของมนุษย์ ซึ่งอาจจะเป็นความรู้สึกชนิดบวกหรือลบก็ได้ โดยความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีสิ่งเร้าหรือทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญที่มากกระทบ ดังนั้นความพอใจจึงเป็นการยอมรับทางความรู้สึกในทางบวกของมนุษย์ที่มีต่อสภาพแวดล้อม

¹³ Norcross 1973 ย่างใน กมล สุวินันท์ "ทัศนคติของผู้อยู่อาศัยต่ออาคารชุดพักอาศัยราคาถูกย่านชานกรุงเทพรวมนคร" (วิทยานิพนธ์เคหะพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 40

¹⁴ Becker, F.D. Design for living The Residents view of multi-family Housing, NY :Cornell University, 1974.

¹⁵ Walpert, J., Behavioral Aspects of the decision to migrate, (Paper of the Regional Science Association, vol 15), pp. 156-169.

¹⁶ ธงชัย สวัสดิการ "การศึกษาความพอใจของผู้อยู่อาศัยในชุมชนเขตเมือง : การเปรียบเทียบระหว่างกรณีประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น" วารสารประชากรศาสตร์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 เดือนมีนาคม 2530.

การศึกษาของมูทส์ (Muth, 1969)¹⁷ พบว่า ราคาของที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์กับรายได้ครอบครัวของผู้อยู่อาศัยด้วย จะพบได้จากผู้มีรายได้น้อยจะให้ความสนใจกับค่าเช่าของที่อยู่อาศัยมากกว่าสภาพแวดล้อมทางภาพที่สวยงาม จากการศึกษาของนอร์ครอส ก็พบว่าโครงการที่อยู่อาศัยที่ผู้อยู่อาศัยมีความพอใจในระดับสูง เป็นโครงการที่ผู้อยู่อาศัยแสดงความคิดเห็นว่า ราคาไม่สูงและมีราคาที่เหมาะสม

วิลคินส์¹⁸ กล่าวว่า สำหรับแฟลต 4 แห่งที่ทำการศึกษา ผู้อยู่อาศัยต่างมีทัศนคติตรงกันในเรื่องความสะดวกสบายในชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งเกิดจากการทำเลที่ตั้งแฟลตเป็นสำคัญ จากการศึกษาของเข้จะพบว่า ค่าครองชีพความพอใจในปัจจัยสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง ซึ่งประกอบด้วยความใกล้กับสถานที่อื่นต่าง ๆ เช่น โรงเรียน ที่ทำงาน ฯลฯ มีค่าสูงใกล้เคียงกับสภาพแวดล้อมทางภาพของที่อยู่อาศัย และจากการศึกษาของซีโด (Zito, 1974) ในที่อยู่อาศัยที่เป็นอาคารสูงในนิวยอร์ก พบว่าความสะดวกสบายในการติดต่อกับส่วนอื่น ๆ ของเมือง เป็นสภาพแวดล้อมที่น่าพึงพอใจ

การวิจัยของโอนิโบกุน¹⁹ ปัจจัยเรื่องสภาพแวดล้อมภายในชุมชน และการวางผังชุมชนมีการวิจัยจำนวนมากที่เห็นความสำคัญของปัจจัยนี้ ซึ่งแบ่งระบบเคหการเป็น 3 ระบบ คือ ระบบหน่วยที่อยู่อาศัย ระบบสภาพแวดล้อมชุมชน และระบบการบริการชุมชนพบว่า ความไม่พอใจของผู้อยู่อาศัยมีสาเหตุมาจากระบบสภาพแวดล้อมชุมชนมากที่สุด

เบคค²⁰ พบว่าความเป็นส่วนตัวเป็นลักษณะทางภาพที่สำคัญต่อความพอใจรองจากความใหม่และความสะอาด และยังพบว่าครอบครัวที่มีเด็กอายุมากกว่า 10 ปี ผู้อยู่อาศัยต้องการความเป็นส่วนตัวมาก นอกจากนี้

ไมเคิลสัน²¹ อธิบายว่า ปัจจัยที่ทำให้บ้านเดี่ยวเป็นบ้านในอุดมคติของคนส่วนใหญ่ก็เพราะเป็นส่วนตัว ปัจจัยทางด้านความปลอดภัย จากการศึกษาทาง เบคเคอร์ พบว่า ปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางภาพอันหนึ่ง คือ อันตรายที่เกิดจากเด็ก และการศึกษาของ เข้ พบว่า กลุ่มอันตรายและป้องกันขโมย ในชุมชนที่ดีจะเพิ่มระดับความพอใจแก่ผู้อยู่อาศัยได้

¹⁷ Muth, R.F. 'The Determinants of Dwelling Unit Conditions' .*Cities and Housing : The Spatial Pattern of Urban Residential Land Use*. Chicago, 1969.

¹⁸ วิลคินส์ ทรียงกู ทดศึกษามนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ.2526.

¹⁹ Onibokun, 1974 อ้างใน กมลสุรินทร์นันทน์ .หน้า32

²⁰ Beck and Carson, ed. 1974 : 317. อ้างใน ปณต คงวิโรจน์ หน้า 43

²¹ Michelson, William, ed. *Environment Choice Human Behavior and Residential satisfaction*. New York : Oxford University Press, 1977. p. 191

จากแนวความคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมที่ลิซึนอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ความหนาแน่นภายในที่พักอาศัย
2. เสียงรบกวนและมลภาวะทางเสียง
3. ความสะอาด
4. ความเป็นส่วนตัว
5. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
6. ความเป็นสังคมและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมที่พักอาศัย

2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของนักศึกษา

ทองเวียน อมรรักษ์กุล²² ได้ให้ความหมายของงานกิจการนิสิตนักศึกษาว่าเป็นการกระทำที่คัดค้านตาม หรือส่งเสริมให้ความมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยได้บรรลุความสำเร็จ ซึ่งกระทำโดยการติดต่อสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษาทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นรายกลุ่ม พร้อมทั้งจัดบริการให้แก่นิสิตนักศึกษา รวมทั้งติดต่อประสานงานและสร้างเสริมประสพการณ์ที่มีผลทำให้เกิดพัฒนาการทางการศึกษานแก่นิสิตนักศึกษา

เขาวัดถึษณ์ คัดโนภาส²³ (2525) กล่าวถึงประเภทของงานบริการนิสิตนักศึกษา ออกเป็น

1. การดูแล ได้แก่ การดูแลบ้านพักอาศัย การดำรงชีวิตทางสังคมองค์การนิสิตนักศึกษา และการปกครอง สุขภาพและการพักผ่อน การให้คำปรึกษา และการดูแลถึงพิมพ์ของนิสิตนักศึกษา
2. การให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือ ทางการเงิน ให้ทำ จัดทุนการศึกษาให้ การให้เงิน และการทำงานให้ทำ หลังจากจบการศึกษาแล้ว
3. ความรับผิดชอบ ได้แก่ การรับนิสิตนักศึกษาเข้ามหาวิทยาลัย การลงทะเบียน การจัดโปรแกรม ให้คำปรึกษา การให้คำแนะนำเกี่ยวกับด้านการเรียน การสอน การเก็บบันทึก คะแนนสอบ และการทำรายงาน ด้านวิชาการ

ทองเวียน อมรรักษ์กุล ลักษณะของนักศึกษาจันแนกตามชั้นปีที่เรียน ได้แก่

นิสิตนักศึกษารัันปีที่ 1 นิสิตนักศึกษาพวกนี้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยโดยได้ตั้งความคาดหวังคั้งนี้ มุ่งความสำเร็จในเชิงวิชาการ สนใจการศึกษาหาความรู้ความคิดคั้ง ๆ ค้องการเข้าใจตนเอง (Self-Understand) เข้าใจปัญหาของโลกรวมทั้งแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง แสวงหาฐานะส่วนตัว มีความเป็นมิตร สุขพันธ์อยู่กับเพื่อน และชอบรวมอยู่ในกลุ่มเป็นผู้มีมนุษยธรรม สุขภาพเรียบร้อย ให้ความคุ้มครอง และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

²² ทองเวียน อมรรักษ์กุล. "แนวปฏิบัติในการดำเนินงานกิจการนิสิต" การบริหารกิจการนิสิต : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : จงเจริญการพิมพ์, 2525.

²³ เขาวัดถึษณ์ คัดโนภาส. "หอพักนักศึกษา." บทบาทและทิศทางของการอุดมศึกษาไทย. ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

นิสิตนักศึกษารัชั้นปีที่ 2 ยังคงมีความรู้ตึกของนักศึกษารัชั้นปีที่ 1 และมีความปนกันระหว่างความกลัวและความตื่นเต้น พวกนี้จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทในมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่พวกนี้จะเกิดความไม่พอใจในมหาวิทยาลัย แต่ในบางกรณีนิสิตนักศึกษาที่เพิ่งจะมีความเบื่อ และรู้สึกเฉย ๆ ในอันติอินราชต่อสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ก็เพราะพวกนี้ถูกทอดทิ้ง และไม่ได้รับการเอาใจใส่กระทั่งเกิดความรู้สึกขึ้นเองว่าตนเองเป็นคนขาดความรับผิดชอบ ดังนั้น ทางออกของนิสิตนักศึกษานี้เหล่านี้ คือ การริเริ่มสร้างความเป็นแบบแผนของกลุ่มย่อยขึ้นอาจเกิดเป็นวัฒนธรรมเพื่อนฝูงขึ้น (Peer Culture)

นิสิตนักศึกษารัชั้นปีที่ 3 อันเนื่องมาจากเป็นนิสิตนักศึกษารัชั้นปีที่ 2 มาแต่เดิมนิสิตนักศึกษารัชั้นปีที่ 3 จะมีวัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของตนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ในลักษณะที่สูงมาก สำหรับในกลุ่มนิสิตนักศึกษารัชั้นปีที่ 3 ด้วยกันเอง จะมีความคิดเห็นแตกแยกออกไปน้อยมาก กล่าวคือ มีความคิดไปในแนวเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ มีค่านิยมคล้ายคลึงกัน และทุกคนจะมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ลักษณะที่คล้ายกับนิสิตนักศึกษารัชั้นปีที่ 2 คือความไม่พอใจในมหาวิทยาลัยในด้านต่างๆ รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์มหาวิทยาลัยอย่างรุนแรงเช่นเคย

นิสิตนักศึกษารัชั้นปีที่ 4 นิสิตนักศึกษานี้มีแนวโน้มที่จะหันความสนใจออกไปจากมหาวิทยาลัย เริ่มตั้งแต่ไม่สนใจวัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของนิสิตนักศึกษา (Student Culture) รวมทั้งไม่ยอมรับระเบียบประเพณีของนิสิตนักศึกษาด้วยตนเอง โดยส่วนใหญ่แล้วจะสนใจกับเรื่องส่วนตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตหลังสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรีไปแล้ว

ประกอบ คุปรัตน์²⁴ ได้กล่าวว่าสภาพที่หักอกต่อและการเดินทางมาเรียนระดับอุดมศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อการค่านิยมงานของมหาวิทยาลัย จึงจัดประเภทของนักศึกษาตามการหักอกฯ เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ

1. พวกหักอกอาศัยอยู่กับพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง นักศึกษาพวกนี้จะเดินทางมาเรียนเฉพาะเช้าไปเย็นกลับ หรือแบบต้องเดินทางไปเรียน (Commuting Students) พวกนี้จะเป็นกลุ่มที่พ่อแม่เดือดร้อนน้อยที่สุดในแง่การเปลี่ยนแปลงด้านค่าใช้จ่าย หรือความเป็นห่วงใยบุตรหลานของตน ยกเว้นในกรณีที่สถานที่เรียนอยู่ไกลจากบ้านพักของคนมาก ๆ
2. พวกหักอกอาศัยอยู่ในหอพักของสถาบัน พวกนี้บ้านพักอยู่ไกลจากสถาบันจนเกินกว่าจะเดินทางไปกลับได้ทุกวันทีเรียน หรืออาจต้องการความเป็นอิสระจากพ่อแม่ หรือต้องการชีวิตสนุกสนานแบบมหาวิทยาลัยก็แล้วแต่ นักศึกษาเหล่านี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง เพราะต้องจ่ายค่าที่พัก ค่าอาหาร ซึ่งมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ในเขตชุมชน โอกาสหางานทำเพื่อหารายได้พิเศษก็ไม่มี
3. พวกหักอกอาศัยอยู่ในบ้านอิสระนอกเขตมหาวิทยาลัย พวกนี้คล้ายพวกอยู่อาศัยกับบิดามารดา หรือผู้ปกครองตรงที่ไม่ต้องอยู่อาศัยภายในบริเวณมหาวิทยาลัย อยู่บนกระเบื้องของการหักอกฯ แต่ขณะเดียวกันก็เหมือนพวกพักอยู่หอพักของมหาวิทยาลัยตรงที่ต้องอยู่เป็นอิสระจากบิดามารดา เข้าบ้านอยู่กับเพื่อน อยู่หอพักเอกชน หรืออาศัยตามวัด พวกนี้อาจเสียค่าใช้จ่ายถูกกว่าพวกหักอกอาศัยอยู่ในมหาวิทยาลัย หรืออาจแพงกว่าแล้วแต่การเลือกสถานที่หรือโอกาส

²⁴ ประกอบ คุปรัตน์. "นิสิตนักศึกษา" ความเป็นผู้นำ เป้าหมาย และอำนาจในสถาบันอุดมศึกษา ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

ศรีเรือน แก้วกังวาล²⁵ พบว่าวัยรุ่นต้องการการรวมพวกห้อง มีกลุ่มก้อน เป็นความต้องการค่อนข้างสูง เพราะการรวมพวกห้อง เป็นวิถีทางให้เด็กได้รับสนองความต้องการหลายประการ เช่น ความรู้สึกอบอุ่นใจ ความรู้สึกว่ามีผู้ที่เข้าใจคน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตน

เมื่อพิจารณาในระดับชั้นปีแล้ว พบว่าในแต่ละชั้นปีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่านิสิตในแต่ละชั้นปีมีรูปแบบการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันออกไปมากพอสมควร ความแตกต่างที่เห็นได้เด่นชัดก็คือ นิสิตปีที่ 2 และปีที่ 3 มีรูปแบบการใช้ชีวิตไปทางกิจกรรมสูงกว่าปีอื่น ๆ โดยเฉพาะปีที่ 3 มีมากกว่าปีที่ 4 และปีที่ 2 ก็มีรูปแบบการใช้ชีวิตไปทางวิชาชีพสูงกว่าปีที่ 1

ปรากฏการณ์ที่เห็นได้ชัดเจน เพราะนิสิตปีที่ 4 นั้น โดยทั่วไปเป็นนิสิตปีสุดท้าย ซึ่งจะต้องออกไปประกอบอาชีพแล้ว จึงให้ความสนใจกับกิจกรรมน้อยลง คงจะให้ความสนใจกับการวางแผนการเตรียมการเพื่อออกไปทำงานมากกว่า ส่วนปีที่ 3 นั้น ผ่านชีวิตมหาวิทยาลัยมานานพอสมควร ชุ่มเข้าใจ และเห็นความสำคัญของกิจกรรมมากกว่า

ส่วนผลวิจัยทางรูปแบบวิชาชีพที่ปรากฏผลว่านิสิตปีที่ 2 มีลักษณะในทางวิชาชีพสูงกว่านิสิตปีที่ 1 นั้น อาจอธิบายได้ว่า เป็นเพราะนิสิตปีที่ 2 ได้รับประสบการณ์มา 1 ปีแล้ว พอชั้นปีที่ 2 จึงมีความมั่นใจ และพอใจในสาขาวิชาที่ตนเองเรียนมากขึ้น

จากแนวความคิดดังกล่าวแสดงถึงคุณลักษณะของนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยทั่วไปดังนี้

1. เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา การพัฒนาทางความรู้ที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการเลือกที่พักอาศัยต่างกัน
2. ประเภทการพักอาศัยของนักศึกษาส่งผลกระทบต่อความต้องการที่พักอาศัยต่างกัน ได้แก่ พวกที่พักในหอพักมหาวิทยาลัย, พวกที่พักหอพักนอกมหาวิทยาลัย, พวกที่อยู่กับพ่อแม่ผู้ปกครอง

กรุงเทพมหานคร²⁶ ไรต์ : เติบโตเครื่องมือแสดงอำนาจสะท้อนภาพสังคมใหญ่

ข่าวการคัดค้านนักเรียนชั้นปีที่หนึ่ง ของคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลายเป็นความอื้อฉาวในแวดวงปัญญาชน ซึ่งจะต้องมีการทบทวนขนานใหญ่ต่อแนวทางในการ “สถาปนาปัจเจก” แห่งการรับน้อง เพราะทุก ๆ ปี ประเพณีดังกล่าว กลายเป็นข่าวฉาวลบเสมอ ๆ อ.วิเชียร อินประเสริฐ เสนอที่คณะและทางออกของหลาย ๆ ฝ่ายที่มีต่อเรื่องนี้

การวิพากษ์ที่โดยการบังคับหรือการบังคับทางอ้อมก็ตามมีความผิดตามมาตรการนี้ ทั้งนี้เนื่องจากสร้างความเครียดมีผลต่อร่างกายและสุขภาพจิตใจ นอกจากนี้การบังคับไม่ว่าจะเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม จะทำให้เกิดความเสียหายต่อเสรีภาพของน้องนักศึกษาปีที่ 1 อย่างแน่นอน

²⁵ ศรีเรือน แก้วกังวาล. *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*. 2538 หน้า 417.

²⁶ จุดประกายเยาวชน . *กรุงเทพธุรกิจ*. ฉบับวันที่ 2 สิงหาคม 2540 หน้า 1

วิธีคิดเป็นปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะในคณะรัฐศาสตร์ หากวิธีคิดอยู่ในวัฒนธรรมอำนาจนิยม การใช้กฎหมายเพื่อสร้างอำนาจ หรือทำลายคนอื่น ก็จะทำได้ง่าย ดังนั้นการให้หลุดพ้นจากสิ่งนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสาขาวิชาของเรา เพื่อไม่ให้เกิดการใช้กฎหมายในทางที่ผิด จากการตีความข้อ.โพสิทีฟ หากคณะเกษตรศาสตร์หลุดพ้นออกมาจากระบบไซดิส สิ่งที่เกิดขึ้นกับคณะเกษตรฯ อาจสร้างความรู้ที่สำคัญ และมีประโยชน์ให้กับประชาชนทั่วไปได้

การติดตามผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ระบบไซดิส เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อตรวจสอบระบบนี้ และสิ่งที่ตามมาคือระบบนี้ควรที่จะดำรงอยู่หรือไม่ในรั้วมหาวิทยาลัย คำตอบมากมายที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นสามารถระบุได้ว่า ผลคือน้อยกว่าผลร้ายที่จะเกิดขึ้นต่อสิทธิมนุษยชน ต่อประชาชน ต่อความรู้ และที่สำคัญคือเป็นอันตรายทางอ้อมและทางตรงต่อประชาชน

ประหยัด สุดเสวต²⁷ และศรี สุภา สิงห์พรหม²⁸ ศึกษาเรื่องการต้อนรับน้องใหม่และการประชุมเชียร์ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีการรับน้องถึง 3 ประเภทใหญ่ๆคือ 1.การรับน้องใหม่ขององค์การนิสิต 2.การรับน้องใหม่ของสโมสรคณะหรือภาควิชา 3.การรับน้องใหม่ของตึกพักหอพัก พบว่าการรับน้องใหม่ในลักษณะที่มีความรุนแรง มีผลดีและผลเสีย ผลดีที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความอดทน มีวินัย เกิดความสามัคคี รับผิดชอบ ต้องสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และผู้อื่นได้

ส่วนผลเสียที่เกิดขึ้นได้แก่ การเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ เกิดความคับข้องใจ เกิดอาการทางกายเนื่องมาจากความกดดันทางจิตใจ วิตกกังวล ทำให้เป็นคนก้าวร้าว อาจทำให้มีนิสัยทนไม่ได้ต้องลาออกกลางคัน เกิดการบาดเจ็บทางร่างกาย อ่อนเพลีย และเกิดความอับอาย ปวดศีรษะความเข้าใจที่ผิด เช่น ผู้ชายต้องดื่มสุรา เทียวกลางคืน เกิดการทะเลาะวิวาท ขาดอิสระ ไม่มีเหตุผล ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เสียเวลาและไม่มีเวลาทบทวนบทเรียน

2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับที่พักของนักศึกษา

Marcellino²⁹ ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของหอพัก กับระดับของการพัฒนาทางความรู้ เพศ และระดับชั้นปี (ปีที่ 1, 2, 3 และปีที่ 4) การศึกษานี้มุ่งที่จะศึกษามุมมองหรือความรู้ตึกนักศึกษเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของหอพัก ซึ่งมุมมองครั้งนี้จะสัมพันธ์กับระดับของการพัฒนาความรู้ เพศ และระดับชั้นปี (ปีที่ 1, 2, 3 และ 4) นอกจากนั้นสภาพของห้องเรียนก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมของหอพักด้วยการทดสอบสมมุติฐาน 4 ข้อ คือ

²⁷ ประหยัด สุดเสวต. การประชุมเชียร์และการต้อนรับน้องใหม่ของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว.คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.2532.

²⁸ ศรี สุภา สิงห์พรหม. การประชุมเชียร์และการต้อนรับน้องใหม่ของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว.คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2531.

²⁹ Marcellino, Irma Gale. "An examination of student's perceptions of their residence hall environment in relationship to level of cognitive development, gender, and class." (EDO. dissertation, The George Washington University, 1993)

1. นักศึกษาที่มีระดับปีแตกต่างกัน จะมีมุมมองในเรื่องสภาพแวดล้อมของหอพักมหาวิทยาลัย แตกต่างกันไป
2. เพศที่แตกต่างกัน (ชาย-หญิง) จะทำให้มุมมองเรื่องสภาพแวดล้อมของหอพักในมหาวิทยาลัย แตกต่างกันไป
3. นักศึกษาที่มีระดับของการพัฒนาทางความรู้จะมีมุมมองเกี่ยวกับเรื่องสภาพแวดล้อมของ หอพักในมหาวิทยาลัยแตกต่างกันไป
4. นักศึกษาที่มีระดับเกรดการเรียนอยู่ในระดับที่ระดับของการพัฒนาความรู้จะเพิ่มสูงขึ้น

ผลการศึกษา พบว่านักศึกษารุ่นปีที่ 1 มีมุมมองหรือความคิดว่าสภาพแวดล้อมของหอพักมีส่วนเกี่ยวข้องกับอย่างมากกับพัฒนาการทางด้านความรู้ เพศหญิงจะให้ความสำคัญในสภาพแวดล้อมของหอพักมากกว่าเพศชาย และมีปัจจัยทางด้านความรู้อารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ในขณะที่เพศชายจะให้ความสำคัญกับความ ต้องการเป็นอิสระส่วนตัวมากกว่า

Sifferd³⁰ ได้สรุปวัตถุประสงค์ของหอพักไว้ดังนี้

- 1) เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาที่สอดคล้องกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
- 2) เพื่อจัดการ และเปิดโอกาสให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกลุ่ม ผักผ่อนประชาธิปไตย
- 3) เพื่อเอื้อเฟื้อ หรือผลักดันให้เกิดสุนิษย์ที่ดี และรักนันทนาการ
- 4) เพื่อให้เกิดพัฒนาการทักษะทางสังคมทั้งกลุ่มใหญ่ และกลุ่มย่อย
- 5) เพื่อส่งเสริมการปรับตัวเองให้เข้ากับปัญหาในชีวิตประจำวันได้

Packwood³¹ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดหอพักไว้ 2 ประการ คือ เพื่อควบคุมและปรับพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาให้เหมาะสม และเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา และการเรียนรู้ให้เจริญงอกงามเป็นพลเมืองดีของสังคม

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา³² กล่าวว่าไว้ว่า ที่พักอาศัยเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก เป็นส่วนหนึ่งขององค์การในมหาวิทยาลัย หอพักจะมีความหมายมากสำหรับผู้ที่มีบ้านไกล การเดินทางไม่สะดวก หรือมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ต่างจังหวัด การที่มหาวิทยาลัยรับนักศึกษาเหล่านี้เข้ามา โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อน หรืออันตรายอันจะเกิดขึ้นแก่นักศึกษา ที่ต้องฝ่าอันตรายบนท้องถนนและอันตรายรอบด้าน ที่จำเป็นมหาวิทยาลัยควรจะจัดบริการนี้ให้แก่แก่นักศึกษาเนื่องจาก

³⁰ Sifferd, Calvin S. "What is the Proper Function of Residence Hall Counselling." *College and University Business*, 25(November 1958): 21-22.

³¹ Packwood, William T. *College Student Personnel Services*. Illinois : Spring Field, Brannerstone House, 1977.

³² วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา , *มคอคณาณิสิตนักศึกษา , ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* , 2530

1. มีความพร้อมที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษา คือมีหอพักอยู่ในมหาวิทยาลัยนับว่าเป็นที่พักอาศัยที่ใกล้มหาวิทยาลัยมากที่สุด ย่อมสะดวกในการไปศึกษา หรือ ไปห้องสมุด
2. ให้ความอบอุ่นและความปลอดภัย ให้แก่นักศึกษาได้ดีกว่าหอพักเอกชน เพราะมหาวิทยาลัยเป็นสถานที่ง่ายแก่การดูแล และสะดวกในการสร้างความใกล้ชิดระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ได้
3. ช่วยลดค่าใช้จ่ายของนักศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องใช้เงินในการศึกษาระดับอุดมศึกษาก่อนข้างสูงมากอยู่แล้ว ดังนั้นถ้าหากจะช่วยเหลือนักศึกษาโดยเฉพาะผู้ที่มาจากจังหวัดหรือตำบลที่ห่างไกลจากความเจริญ ได้มีโอกาสพัฒนาการศึกษาด้วยความสะดวก ปลอดภัย และเสียค่าใช้จ่ายน้อย ย่อมจะสนองต่อการเปิดโอกาสทางอุดมศึกษาให้กว้างไกลยิ่งขึ้น การจัดหาหอพักให้ย่อมทุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางของนักศึกษา หอพักเอกชนส่วนใหญ่จะคำนึงถึงแต่เพียงผลประโยชน์อื่นที่จะได้รับในแง่ของเงินทอง มากกว่าที่จะคิดในด้านผลประโยชน์อื่นจะเกิดแก่นักศึกษา ดังนั้นการเก็บเงินของหอพักบางแห่งอาจจะเก็บค่อนข้างแพง และมีการเอาเปรียบนักศึกษาโดยการเก็บเงินประกัน เก็บเงินล่วงหน้า ซึ่งบางครั้งก็หาเหตุไม่ยอมคืนให้ก็มี
4. ความพร้อมที่จะสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งให้การค้นคว้า อบรมพลังทุกธิปัญญาอยู่แล้ว ดังนั้นโอกาสที่จะสนับสนุนให้นักศึกษาที่มทุนสติปัญญาอ่อนจะทำได้สะดวกกว่าหอพักเอกชน
5. ความพร้อมที่จะส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ คำนิชม ทักษะคิด และการแสดงออก ซึ่งมหาวิทยาลัยย่อมเอื้ออำนวยสิ่งแวดล้อมที่จะเสริมการพัฒนาดังกล่าว ได้ดีกว่าหอพักเอกชน

ด้วยความพร้อมดังกล่าว มหาวิทยาลัยสมควรจะจัดการหอพักเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะทำให้ปริมาณ หรือ ความมุ่งหวังของการอุดมศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ ในการที่จะธำรงความเป็นเลิศทางวิชาการ และเสริมสร้างบัณฑิตที่มีความเที่ยบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติที่พึงปรารถนา มีคุณธรรมจริยธรรม และมุ่งมั่นที่จะใช้วิชาการให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในอนาคต ดังนั้นหอพักจะเป็นที่ที่มหาวิทยาลัยจะให้ทั้งทางด้านความรู้ การปรับปรุงบุคลิกภาพ ความมีระเบียบวินัย และการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ได้อย่างดี

สำเนา ขจรศิลป์³³ ได้รวบรวมประเภทของหอพักไว้ 10 ประเภท คือ

1. Dormitory เป็นหอพักแบบแรก มีขนาดเล็ก และสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย และอบรมระเบียบวินัยนักศึกษา
2. Residential Hall เป็นหอพักขนาดใหญ่มาก มีบุคลากรรับผิดชอบอยู่ 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายที่พัก และอาหารกับฝ่ายที่ปรึกษา ซึ่งคอยให้คำปรึกษาและแนะนำ และร่วมกิจกรรมกับนักศึกษา เพื่อพัฒนานักศึกษาทางด้านสังคม ร่างกาย และจิตใจ

³³ สำเนา ขจรศิลป์. หลักการกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2525.

3. Fraternity เป็นหอพักนักศึกษาชายเป็นพวกที่มีฐานะดี มีตระกูล พวกนี้จะปกครองกันเองมีการอบรมมารยาทระเบียบวินัย เน้นการเป็นผู้ดี และมีผลการเรียนที่ดี รุ่นที่จะคอยช่วยเหลือด้านการเรียนรุ่นน้อง มีธรรมเนียมประเพณีในหอพักกันเอง ซึ่งส่งเสริมทักษะในการเข้าสังคม มักมีผู้ใหญ่ดูแล 1 คน
4. Sorority เป็นหอพักนักศึกษาหญิง ซึ่งมีรูปแบบ และแนวทางแบบเดียวกับหอพักแบบ Fraternity
5. Cooperative house เป็นหอพักของนักศึกษาจากจน ทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบหน้าที่ต่าง ๆ ในหอพัก ดูแลกันเอง มีระบบแบ่งงานกันทำ
6. Coeducational housing เป็นหอพักที่จัดแบบสหเพศ มีทั้งนักศึกษาหญิงและนักศึกษาชายในหอพักเดียวกัน ใช้โรงอาหาร ห้องสมุด และบริเวณต่าง ๆ ด้วยกัน นอกจากนี้มีบริการด้านต่าง ๆ แล้ว ยังมีคณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมโปรแกรมต่าง ๆ สำหรับนักศึกษาอีกด้วย
7. Residential college เป็นหอพักขนาดใหญ่ มีตึก 3-4 หลังติด ๆ กัน เป็นที่ตั้งของคณะวิชา ในตึกจะมีห้องเรียน ห้องสมุด ห้องพักอาจารย์ ห้องพักนักศึกษาและที่รับประทานอาหารร่วมกัน
8. University Apartment เป็นอาคารห้องแถว 2 ชั้น สำหรับนักศึกษา ที่มีครอบครัวแล้วเข้าอยู่อาศัย โดยเสียค่าเช่าในราคาถูกลงกว่า Apartment เอกชน
9. Off-campus housing เป็นที่พักนอกเขตมหาวิทยาลัย เป็นของเอกชน
10. Living-Learning center เป็น Residential hall ขนาดใหญ่ มีนักศึกษาชาย-หญิงอยู่ร่วมกันแบบ Coeducational Housing มีชั้นเรียน ห้องฝึกงาน ห้องสมุด ห้องทำงานอาจารย์อยู่ในอาคารนั้นด้วย นักศึกษาจะเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมทุกอย่างเอง โดยมีผู้ใหญ่เป็นผู้แนะนำช่วยเหลือ

ทองเวียน อมรัชกุล ได้กล่าวต่อการบริการอาหารและหอนอน (Food and Housing Service) ไว้ว่า บริการอาหารและหอนอนนั้นได้ว่าเป็นความหวังของนิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่ยากจนและอยู่ต่างจังหวัด โดยปกติแล้วอาหารและการหอนอนของนิสิต นัับได้ว่าเป็นหัวใจในการเรียนของนิสิต กล่าวคือ ความสนใจในการเรียนขึ้นอยู่กับอาหาร และการพักผ่อนนอนหลับ ซึ่งก็หมายถึงสุขภาพทางกายของนิสิตนักศึกษา

พรจันทร์ ต่องสกุล³⁴ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามความรับรู้ของผู้บริหารนิสิตหอพักเก่า และนิสิตหอพักปัจจุบัน พบว่าด้านบริการ และสวัสดิการที่นิสิตปัจจุบัน ชายและหญิงรับรู้ความแตกต่างกัน ปัญหาที่นิสิตชายมีมากกว่าคือ ความสะดวกของบริการน้ำใช้ ไฟฟ้าภายในหอพักการจัดบริการน้ำดื่มที่สะอาด สภาพที่นอน คู่เตียง ผ้า ใต้อื่นเขียนหนังสือในหอพักความสะดวกของการจัดบริการรับจดหมาย ขนถ่าย ทัศน และโทรเลข การบริการช่างสาร หนังสือพิมพ์ การอำนวยความสะดวก เมื่อมีบุคคลภายนอกมาติดต่อ การจัดสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล การจัดชมดูแลทรัพย์สิน และความปลอดภัย รวมทั้งการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องใช้ที่ชำรุด ในด้านกิจกรรมโดยส่วนรวมเห็นว่ามีปัญหาเล็กน้อยต่าง ๆ แต่ก็นิตเป็นปัญหามาก ปัญหาความร่วมมือในการจัดกิจกรรม และความเหมาะสมของกิจกรรมมีปัญหาค่อนข้างมาก

³⁴ พรจันทร์ ต่องสกุล. "ปัญหาของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของผู้บริหารนิสิตหอพักเก่าและนิสิตหอพักปัจจุบัน" วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ปภากร สุวรรณธาดา³⁵ ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการที่พักอาศัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยศึกษาถึงลักษณะสภาพความเป็นอยู่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ศึกษาปัญหาความพึงพอใจและความต้องการเกี่ยวกับที่พักอาศัยของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่พักอาศัยในหอพักของมหาวิทยาลัย โดยมีบางส่วนอาศัยอยู่โดยไม่ได้รับสิทธิ์ รองลงไปพักอาศัยในที่พักอาศัยให้เช่าของภาคเอกชน ซึ่งมีค่าเช่าสูงกว่าหอพักของมหาวิทยาลัยมาก ซึ่งปัญหาของนักศึกษาที่พักอาศัยในหอพักของมหาวิทยาลัยเรื่องตามลำดับความสำคัญคือ 1.ความปลอดภัยในทรัพย์สิน 2.เสียงรบกวน 3.ห้องน้ำห้องส้วม ด้านความพึงพอใจ นักศึกษามีความพึงพอใจมากในเรื่องที่ตั้งของหอพักในมหาวิทยาลัย เพราะมีความสะดวกในการเดินทางและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกที่พักอาศัยของนักศึกษาริงตามลำดับความสำคัญ คือ 1.ความปลอดภัย 2.ราคาค่าเช่าจ่าย 3.ความสะดวกสบายในการพักอาศัย ความต้องการของนักศึกษาในการแก้ไขปัญหาเรื่องที่พักอาศัยของนักศึกษาริงตามลำดับความสำคัญคือ 1.สร้างหอพักให้เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา 2.ลดความแออัดของห้องพัก โดยจัดให้นักศึกษาเข้าพักตามความเหมาะสมกับขนาดของห้องพัก และ 3.เพิ่มการดูแลความปลอดภัยของนักศึกษา รวมทั้งทรัพย์สินของนักศึกษา

2.6 แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิพนธ์ คันธเสวี³⁶ ได้ศึกษา “ปัญหานิสิตในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” โดยสรุปแล้วการศึกษาค้นพบตรงกันว่า ปัญหาของนักศึกษามีปัญหาที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักศึกษาของ ได้แก่ ปัญหาการเงิน ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเรียน บุคลิกภาพ
2. ความสัมพันธ์กับเพื่อน การคบเพื่อนต่างเพศ และเพศเดียวกัน
3. ความสัมพันธ์กับอาจารย์ ทั้งที่เป็นอาจารย์สอน อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม นอกหลักสูตร
4. ปัญหาเกิดจากสถานที่เรียน สถานที่พักก่อนภายในมหาวิทยาลัย ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์การเรียน
5. ด้านการบริการ สวัสดิการต่าง ๆ รวมทั้งระบบบริหารของมหาวิทยาลัย

งานวิจัยของ พิทักษ์ พุทธิรัตน์³⁷ เป็นการศึกษาปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่พักอยู่บ้านเช่า และพักอยู่หอพักเอกชน และนักศึกษาที่พักอยู่ใกล้วิทยาลัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่พักอยู่ไกลจากวิทยาลัยอีกด้วย

³⁵ ปภากร สุวรรณธาดา. “การศึกษความต้องการที่พักอาศัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ เสนอต่อคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538. บทคัดย่อ.

³⁶ นิพนธ์ คันธเสวี. รายงานวิจัยเรื่อง, ปัญหานิสิต ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2518)

³⁷ พิทักษ์ พุทธิรัตน์. “ปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา”

วุฒิพล สกตเกียรติ³⁸ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 2 ที่อาศัยอยู่ในหอพัก และนอกหอพักมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ นิสิตชั้นปีที่ 2 ทั้งชาย และหญิงของทุกคณะ ยกเว้นคณะอุตสาหกรรมการเกษตร ที่พักอาศัยอยู่ในหอพัก วิชาเขตบางเขน ปีการศึกษา 2522-2523 จำนวน 551 คน พบว่า นิสิตที่อาศัยอยู่ในหอพัก และนอกหอพักทุกคณะวิชา ยกเว้นคณะวิศวกรรมศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสถานที่พักอาศัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่าเฉพาะ นิสิตที่อาศัยอยู่ในหอพัก บริเวณที่ตั้งของที่พักอาศัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงองค์ประกอบเดียว แต่นิสิตที่อาศัยอยู่นอกหอพัก มีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ สิ่งอำนวยความสะดวกในที่พักอาศัยที่บริการแก่นิสิตนันทนาการในที่พักอาศัย สำหรับการพักผ่อนและออกกำลังกาย มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คารณิ ปิยะวรรณฤทธิ์³⁹ ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อยู่อาศัยอยู่ในหอพัก และนอกหอพักของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่านิสิตสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณะ กับที่พักอาศัยของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มังกร ชัยพันธ์⁴⁰ ที่ศึกษาปัญหาการศึกษาของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ว่า การอยู่หอพักของมหาวิทยาลัย นิสิตประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความสงบในหอพัก มีเสียงรบกวน ทั้งเปิดวิทยุ การคะนองคำกัน ห้องพักแต่ละห้องมีนิสิตพักกันหลายคน หอพักเป็นแหล่งมั่วสุมการพนันและการดื่มสุรา

พันเลิศ ธัญศิริ⁴¹ ได้ศึกษาไว้ว่า นักศึกษาให้ความสำคัญกับอุปกรณ์เหล่านี้ คือ ตู้เสื้อผ้า, โต๊ะเขียนหนังสือ, พัดลม และเตียงนอน ตามลำดับ

Mueller⁴² ได้วิจัยหอพักต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นที่พักอาศัย เพื่อส่งเสริมการศึกษาทางวิชาการเพื่อพัฒนาบุคคล เพื่อประชาสัมพันธ์ และเพื่อวัตถุประสงค์ดูแลวินัยนิสิตนักศึกษา

³⁸ วุฒิพล สกตเกียรติ. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 2 ที่อาศัยอยู่ในหอพักและนอกหอพักของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม.) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: 2518.

³⁹ คารณิ ปิยะวรรณฤทธิ์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตนักจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่อาศัยอยู่ในหอพัก และนอกหอพักมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 2531.

⁴⁰ มังกร ชัยพันธ์, รายงานการสำรวจปัญหาในการศึกษาของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2517-2518. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ :2518

⁴¹ พันเลิศ ธัญศิริ. การศึกษาดัชนีภาวะทางกายภาพของที่พักอาศัยบริเวณชุมชนโคตรอนสวนบ้านเทอโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. วิทยานิพนธ์ สาขาเคหการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : 2537

⁴² Mueller, Kate H, Student Personnel Work in Higher Education, Boston : Houghton Mifflin Company: 1961.

กอบกุล คงสุขไทย⁴³ ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2529) พบว่า นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ใช้จ่ายส่วนตัวมากที่สุด คือประมาณเดือนละ 2,808.24 บาท หรือประมาณปีละ 25,274.15 บาท และนิสิตคณะประมงใช้จ่ายส่วนตัวน้อยที่สุด คือประมาณเดือนละ 2,116.56 บาท หรือประมาณปีละ 19,049.03 บาท เมื่อพิจารณาแยกย่อยตามประเภทของค่าใช้จ่ายทั้ง 8 ประเภท พบว่า ค่าอุปกรณ์การศึกษาและค่าธรรมเนียมการศึกษา นิสิตคณะวนศาสตร์ใช้จ่ายมากที่สุด และคณะสังคมศาสตร์ใช้จ่ายน้อยที่สุด ค่าที่พักและค่าอาหาร นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ใช้จ่ายมากที่สุด และคณะสังคมศาสตร์ใช้จ่ายน้อยที่สุด ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาศึกษา ค่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ค่ากิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจและค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด นิสิตคณะสังคมศาสตร์ใช้จ่ายมากที่สุด นิสิตคณะที่ใช้จ่ายน้อยที่สุดในประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาศึกษา คือนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ ส่วนเรื่องค่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายคือ นิสิตคณะอุตสาหกรรมเกษตร และในเรื่องค่ากิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด คือ นิสิตคณะประมง

ธนรัตน์ สอนสา⁴⁴ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนิสิตภาคเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงเห็นว่า ในหอพักมีความสงบพอที่จะเรียนหนังสือให้ได้ดี มากกว่านิสิตที่จะเรียนหนังสือให้ได้ดี มากกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาน้อย แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

พัชรินทร์ เอื้อวิทยา⁴⁵ ศึกษาปัญหาและความต้องการของนักเรียน นักศึกษาที่พักในหอพักเอกชน เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ปรากฏว่าผู้ให้บริการต้องการให้เจ้าของหอพักปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในหอพัก อันได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ความสะอาด และต้องการให้เจ้าของหอพักดูแลเอาใจใส่สภาพความเป็นอยู่ของผู้ให้บริการ และเจ้าของหอพักควรมีนุชอสัมพันธ์กับผู้ให้บริการให้มากขึ้น

ศุณี เสน่ห์ภักดิ์⁴⁶ ศึกษาปัญหาและความต้องการของนิสิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีต่อสภาพแวดล้อมของหอพัก พบว่า นิสิตในหอพักมีอายุระหว่าง 19-23 ปี นิสิตชนเหล่านี้พักอาศัยอยู่ในหอพักที่มีสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่เป็นอาคารค้ำและชุมชน และค่านิยมการโคยเอกชน สภาพแวดล้อมภายในหอพักพบว่า มีระเบียบเคร่งครัดปานกลาง ผู้พักกับเจ้าของหอพักไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ส่วนใหญ่รายงานว่าปัญหาจากสภาพแวดล้อมภายในหอพักที่รบกวนจิตใจมีสาเหตุจากเพื่อนร่วมหอพัก เช่น สมาชิกมากเกินไป ขาดความเกรงใจซึ่งกันและกัน และปัญหาจากสภาพแวดล้อมภายนอกหอพักที่สำคัญก็คือ เสียงดังรบกวน จากการสำรวจ

⁴³ กอบกุล คงสุขไทย. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์: 2529.

⁴⁴ ธนรัตน์ สอนสา. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนิสิตภาคเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: 2515

⁴⁵ พัชรินทร์ เอื้อวิทยา. ปัญหาและความต้องการของนักเรียน นักศึกษาที่พักอยู่ในหอพักเอกชนบางกะปิ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง: 2520.

⁴⁶ ศุณี เสน่ห์ภักดิ์. ปัญหาและความต้องการของนิสิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อสภาพแวดล้อมของหอพัก วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยประสานมิตร: 2528.

มีมติเห็นว่า ดึงหักหอทักคิดแล้ว ควรจะได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะดึงหักหญิงให้ความเห็นว่าเป็นว่า ควรจะได้รับการปรับปรุงแก้ไข ดึงหักหญิงมีแสงสว่างไม่เพียงพอ มีการชวนคุยกัน เธอ ไม่ได้ดูหนังสือ และสนิทสนมไม่ตรงกับผู้เข้าร่วมห้อง ปัญหาเกี่ยวกับดึงหักหญิง ได้แก่ ดึงหักห้องแคบและมีคนอยู่มากเกินไป เกิดความไม่สบายใจ เสี่ยงอีกกระทึกอะอะจนไม่มีสมาธิดูหนังสือ และคนพลุกพล่านมาก ส่วนปัญหาคือเกี่ยวกับดึงหักชายหอทักชาย ได้แก่ เสี่ยงอะอะรบกวน คนพลุกพล่าน และห้องแคบ โดยเฉพาะดึงหักมีปัญหาเกี่ยวกับมีกลิ่นเหม็นรบกวนอยู่เสมอ

เขาวัดถรณ์ คัด โนภาส⁴⁷ ผลการศึกษาปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2522 จำนวน 560 คน ปรากฏว่า ปัญหาด้านหอพักส่วนใหญ่ นักศึกษาได้รับการรบกวนจากเพื่อนร่วมห้อง ไม่มีสถานที่พบปะผู้มาเยี่ยมอย่างเป็นทางการ ทำความคุ้นเคยกับผู้อื่นได้ยาก ไม่มีเพื่อนที่เข้าใจและเห็นอกเห็นใจ

เจ็ด โฉม เจริญวิจิตร⁴⁸ พบว่านักศึกษาที่พักอาศัยในหอพักเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518 เลือกหอพักโดยคำนึงถึงความปลอดภัยมากที่สุด โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมของชุมชน บริเวณรอบ ๆ หอพัก นั่นคือ สภาพแวดล้อมของชุมชนเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อการตัดสินใจเลือกที่อยู่อาศัย กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาในหอพักเอกชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 จนถึงอุดมศึกษาจำนวน 315 คน พบว่าในการเลือกหอพักนั้นนักศึกษาส่วนใหญ่อ้างอิงถึงความปลอดภัยมากที่สุด รองลงมาคำนึงถึงความสะดวก ถึงแวดล้อม ค่าบริการหอพัก และการคมนาคม มีส่วนน้อยที่คำนึงถึงอาหารในหอพัก และในด้านการเลือกห้องนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่นิยมเลือกห้องหักคู่ เพราะต้องการมีเพื่อน รองลงมาเพราะประหยัดทรัพย์

⁴⁷ อ้างแล้วใน เขาวัดถรณ์ คัด โนภาส

⁴⁸ เจ็ด โฉม เจริญวิจิตร "ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และบริการหอพักเอกชนในกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518" วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530.